

The Teshuva of Teshuva לע"נ אסתר מלכה בת אברהם ע"ה

הרב חיים ברובנדר
rcb@atid.org

דברים פרק לא
רש"י
(יז) וְחָרָה אַפִּי בּוֹ בַיּוֹם הַהוּא וְעִזְבוּתֵימִי (יז) **והסתרתני פני** - כמו שאיני רואה בצרתם :
וְהִסְתַּרְתִּי פְּנֵי מַהֵם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמִצָּאָהוּ
רְעוּת רְבוּת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקַרְבֵי מִצָּאוֹנֵי הַרְעוּת הָאֵלֶּה :
(יח) וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בַיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הַרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָּנָה אֶל אֱלֹהִים
אַחֲרַיִם :

רמב"י
(יז) וטעם ואמר **ביום ההוא** הלא על כי אין אלהי בקרבי איננו וידוי גמור כענין והתודו את
עונם, אבל הוא הרהור וחרטה, שיתחרטו על מעלם ויכירו כי אשמים הם : (יח) וטעם **ואנכי**
הסתיר אסתיר פני פעם אחרת, כי בעבור שהרהרו ישראל בלבם כי חטאו לאלהים ועל כי אין
אלהיהם בקרבם מצאום הרעות האלה, היה ראוי לרוב חסדי השם שיעזרם ויצילם שכבר כפרו
בע"ז, וכענין שאמר (ירמיה ב לה) הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי : ולכך אמר, כי על כל
הרעה הגדולה שעשו לבטוח בע"ז יסתיר עוד פנים מהם, לא כמסתיר פנים הראשון שהסתיר
פני רחמיו ומצאום רעות רבות וצרות, רק שיהיו בהסתיר פני הגאולה, ויעמדו בהבטחת פני
רחמיו (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים וגוי' עד
שיוסיפו על החרטה הנזכרת וידוי גמור ותשובה שלימה, כמו שנזכר למעלה (ל ב) ושבת עד ה'
אלהיך וגוי' :

רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו
אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה
הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא
יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו
ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל
צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין בלב
שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו
אליו.

רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ד
אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת
הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים
משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו
במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו
השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל
שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל
הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם
ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו

אשר לא טובה, לפיכך צריך כל אדם שיראה עצמו כל השנה כולה כאילו חציו חציו חייב,
וכן כל העולם חציו חציו חייב, חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו
לכף חובה וגרם לו השחתה, עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף
זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה שנאמר וצדיק יסוד עולם זה שצדק הכריע את כל העולם
לזכות והצילו, ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק
במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים
אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום.

Rabbi Brovender's weekly Parsha Shiur
is available at: www.atid.org/shiur

גמר חתימה טובה

דרשות הר"ן - הדרוש התשיעי

... ומכל מקום אע"פ שהבטיחנו לומר שאפילו מתוך הצרה תהיה תשובתנו מקובלת, התנה ואמר: כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. וביאור זה הענין שהשב מתוך הצרה הוא על שני פנים. יש מהן שאין התשובה נקבעת בלבם לגמרי, שעם היות שבעת צרתם קוראים אל ה', אין הענין נגמר בלבם כל כך ולא נפקחו עיניהם [רק אחרי צרתם, בראותם כי היתה הרוחה יכבידו את לבם וישובו לכסלה] יעל אלה נאמר: ובעת צרתם יאמרו קומה והושיענו. ולהוציא ענין זה אמר: כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, כלומר שתהיה התשובה על האופן השני, והוא שמתוך הצרה יכנס מרדות בלבך, לפי שבעת השלוח אדם שותה ושכור מתענוגי העולם הזה ותאותיו, ואין ספק שאם בעת ההיא ישיב אל לבו להסיר את יינו מעליו, שתהיה תשובתו מעולה מאד. אבל הכתוב הבטיחנו שגם כשלא יהיה בענין זה, אלא שמתוך הצרה ישוב אל הש"י, אחר שישב אליו בכל לבבו ובכל נפשו ויהיה הדבר נקבע בלבו כל כך, עד שאחרי עבור הצרה יוסיף אומץ ויחלף כח להתדבק בש"י ולהללו ולשבחו אשר הטיב עמו, הרי זו תשובה שלמה [ומקובלת]:

ועל כיוצא בזה אמר דהע"ה: ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתך, ופירוש הענין, שיש בני אדם שאינם מיחלים לש"ית אלא כאשר צר להם, ובעת הטיב הש"י להם מהללים שמו 15 ואומרים נואש אחרי כן, כמו שנאמר על דרך משל שיש חולה אשר בתוקף חליו כלו עיניו מיחל לאלהיו, וכאשר יקום והתהלך על משענתו, יודה לאל גומל עליו, ויברך בנפש רחבה הגומל לחייבים טובות, ואחרי כן בשובו לעצם בריאותו, לא ישיב אל לבו לא דעת ולא תבונה לברך לש"י ולהודות שמו, כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסרתו מעיניו. ולפיכך אמר דהע"ה אינני נוהג כן, כי אני תמיד איחל לא בצרתי לבד אבל גם בעת שלותי, ואם בתוך רבים אהללנו כי 20 יושיעני בעת צרתי, לא אגרע חוקי אהרי כן מהללו ולברך בשמו, אבל אוסיף על תהלתו: ועל דרך זה אע"פ שתחלת התשובה היתה מתוך הצרה, אעפ"כ כיון שהיתה התשובה גמורה הרי היא נשמעת ומקובלת. וזה שאמר: כי תדרשנו בכל לבבך וכל נפשך, וזה התנאי הצריך שיגאלנו הש"י מבין אומות ויוליכנו קוממיות לארצנו, אבל אע"פ שלא היתה התשובה שלימה כל כך, מועיל לה ומגינה מן היסורין וממעטת את התלאה, וזהו שאמר הכתוב, והיה כי יבאו עליך כל 25 הדברים האלה הברכה והקללה וגו' ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך. ופי' הפרשה כך הוא: